
פיתוח תצפית להערכת השתתפות ותפקוד ילדים בפעילויות הגן

ענת גולוס, נעמי וינטראוב

ענת גולוס, PhD, OT, בית הספר לריפוי בעיסוק של הדסה והפקולטה לרפואה, האוניברסיטה העברית, ירושלים. anat.golos@mail.huji.ac.il

נעמי וינטראוב, PhD, OT, בית הספר לריפוי בעיסוק של הדסה והפקולטה לרפואה, האוניברסיטה העברית, ירושלים. naomi.weintraub@mail.huji.ac.il

ליצירת קשר: ענת גולוס - anat.golos@mail.huji.ac.il

תודות

המאמר נכתב על בסיס מחקר דוקטורט של הכתבת הראשונה, שנעשה בשיתוף עם מכון אחיה ובתמיכת קרן Bernard Van Leer (ISR-20088-0.25.1.1).

מילות מפתח: כלי הערכה, ההשתתפות, ביצועי עיסוק (תפקוד), סביבה חינוכית, ילדי גן

תקציר

מבוא. שיפור ההשתתפות והביצוע עיסוקי (תפקוד) בקרב ילדים בכלל, ובפרט בסביבה החינוכית, הוא מטרה מרכזית בהתערבות המרפאים בעיסוק. לנוכח מחסור בכלי הערכה, פותחה תצפית מובנית להערכת השתתפות ותפקוד ילדים בפעילויות הגן (Structured Preschool Participation Observation; SPO). התצפית מבוססת על גישה ביו-פסיכוסוציאלית ומודלים אקולוגיים, והותאמה לאוכלוסייה החרדית. מטרת המאמר היא לתאר את שלבי הפיתוח של ה-SPO ולהציג את המדדים הפסיכומטריים של הגרסה הסופית. **שיטות ותוצאות.** ראשית נבחרו הפריטים ונבדק תוקף התוכן. שנית, נבדקו המדדים הפסיכומטריים במחקר חלוץ, בקרב 98 בנים הלומדים במסגרות חינוכיות חרדיות. נמצאה מהימנות פנימית בינונית-גבוהה, שבעקבותיה נקבעו הפריטים המתאימים לתצפית. הגרסה הסופית כוללת 24 פעילויות המבוצעות בסביבת הגן בתחומי העיסוק; פעילויות יום-יום, משחק, לימודים והשתתפות חברתית, המוערכות במדדים של תדירות ההשתתפות ורמת הביצוע. שלישית, נבדקו מדדים פסיכומטריים של הגרסה הסופית במחקר נוסף בקרב 105 בנים מאותן מסגרות חינוכיות. נמצאו מהימנות פנימית בינונית-גבוהה במדדים של ההשתתפות ורמת הביצוע, בציון הכולל ובכל אחד מתחומי העיסוק, וכן מהימנות בין-בודקים בינונית. לבסוף נעשה שימוש ב-SPO כמדד תוצאה לבחינת יעילות ההתערבות. נמצא שהתצפית הבחינה בין קבוצת ניסוי לקבוצת ביקורת, ובין קבוצות שמשך ההתערבות שלהן היה שנה לעומת שנתיים. **דיון וסיכום.** הממצאים מורים על כך שהתצפית מהימנה ותקפה, ומתאימה לשימוש בקרב בנים בגנים חרדיים. כמו כן התצפית רגישה דיה למדידת שינוי בעקבות התערבות. התצפית נבדקה על בנים בסביבה חינוכית ספציפית, לכן במסגרת מחקרי המשך מומלץ להרחיב את המדדים הפסיכומטריים ולהתאימם לאוכלוסיות נוספות.